

Kalla krigets bunkrar lyfts fram

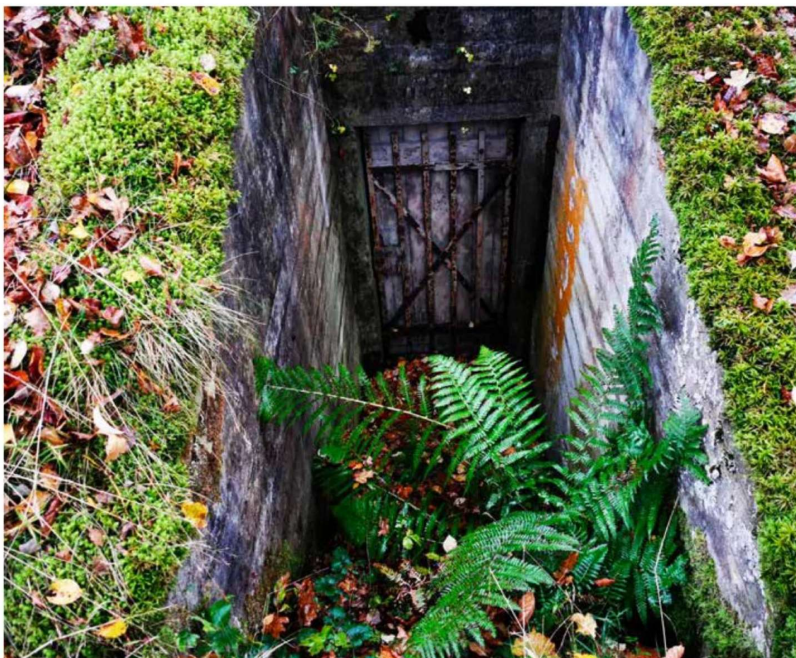
BLEKINGE

Av Skånelinjens över 1000 värn finns nästan 200 i östra och mellersta Blekinge. Nu vill Blekinge museum lyfta fram alla kulsprutevärn som glömts bort eller helt försvunnit under taggbuskar och grönska.

Det var ett stycke bygghistoria som saknar motstycke. Skånelinjens totalt 1 063 värn började byggas 1939. Men så invaderade Tyskland både Danmark och Norge och det blev bråttom. Redan året därpå var bygget, som inkluderade totalt åtta entreprenörer, klart.

Marken som värnen byggdes på arrenderades på 50 år, i regel utan att markägaren krävde någon ersättning. De flesta ställde upp för rikets säkerhet i en tid då Sverige var en av världens mest militariserade länder. Det satsade otroliga summor på landets försvar efter andra världskriget.

187 av Skånelinjens värn byggdes i Blekinge, från Sölvesborg och Listerlandet i väst och vidare mot Karlshamn, Järnavik och Vieryd. Där slutade Skånelinjen, även om de östra delarna av Blekinge fick en annan linje av värn, vars uppgift i första hand var att skydda den viktiga marinbasen i Karlskrona.



Ett av många kulsprutevärn som skulle skydda det en gång mycket viktiga batteri Rysjön i Garnanäs. FOTO: CHRISTIAN HYLSE

I dag finns de flesta värn ur Blekinges skånelinje kvar. Den stora majoriteten har plomberats och i vissa fall även täckts av stenblock. Men spåren och de värn som finns kvar har ett stort kulturhistoriskt värde, menar Blekinge museum som gjort en utförlig rapport om lämningarna.

Syftet är att lyfta fram en del av Blekinges historia som inte är så långt borta, men som ändå är bortglömd av många. Tanken

är också att lyfta fram valda delar av Skånelinjen i Blekinge, som exempelvis Gyön, Garnanäs, Järnavik och Svalemåla som har många välbevarade värn i eller i närheten av naturreservat.

”I naturreservatet Garnanäs finns mycket goda möjligheter till ett värnsafari längs med de tydligt uppmärkta vandringslederna. Området är nyligen röjt och värnen ligger tillgängliga och exponerade invid strandlinjen”, skriver Ble-

kinge museum i sin rapport.

Under 2022 väntar ett stort inskanningsprojekt där mängder av originalhandlingar rörande de blekingeska Skånelinjevärnen ska dokumenteras. Till sin hjälp har Blekinge museum bland annat Leif Högberg, som nyligen gav ut boken ”Taggrådkust” som beskriver samtliga 1063 värn.

Därefter kan det bli aktuellt med en utställning och

även utveckling av digitala hjälpmedel som kan användas för att få mer information vid de olika värnen i mellersta och västra Blekinge.

Utvecklingspotentialen när det gäller Blekinges militära arv är stor, menar Blekinge museum:

”Vi gör bedömningen att det finns stor utvecklingspotential inom ramen för Skånelinjens del i Blekinge. Vidare har det visat sig att det finns ett mycket stort intresse i civilsamhället,

Fakta

Blekinges värn i Skånelinjen

Etapp ett

Den första etappen av Skånelinjens värn i östra och mellersta Blekinge började med värn nummer 969 till 1019 på Listerlandet. Där byggdes 50 värn av Ernst Järnfelts Byggnads AB, Göteborg. Öster om Krokås gjordes ett uppehåll i värnlinjen fram till Elleholm.

Etapp två

Nästa etapp, Blekinge Väst, omfattade kuststräckan mellan Elleholm och Karlshamn, totalt 43 värn. Dessa uppfördes av Byggnadsingenjör J E Liljegren från Malmö.

Etapp tre – Blekinge Mitt

Mellan Karlshamn och Järnavik uppfördes 40 värn. Entreprenör var Armerad Betong från Malmö. I Karlshamns stad med viktig hamn byggdes bland annat två stadsvärn som även innefattade luftförsvarsvärn. Värnet vid Vaggaskolan förstärktes även med stridsvagnshinder i form av betongblock i tre rader, så kallade draktänder.

Etapp fyra – Ronneby

I den sista etappen, mellan Järnavik och Vieryd, uppförde Skånska Cementgjuteriet, Malmö, 54 värn. Det östligaste värdet i linjen byggdes ute på udden i Vieryd. Försvarslinjen fortsatte sedan österut men övergick där i en annan organisation med vissa skillnader i utformning.

Källa: Blekinge museum

både vad avser de fysiska värnen och historierna kring dessa. Detta kan vara kopplat till att Sverige under kalla kriget var ett av världens mest militariserade länder, med en befolkning som i hög grad var knuten till Totalförsvaret, och därmed har kvar en beröringspunkt i ämnet”.

Christian Hylse

Text



christian.hylse@blt.se